

Плескачова Владислава Сергіївна,

курсант четвертого курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Давидова Наталія Валентинівна,

кандидат юридичних наук,
викладач кафедри цивільного права та процесу факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ

Забезпечення захисту прав має першорядне значення під час ставлення цивілізованої правової держави. Реальний прогрес у незалежній державі неможливий без належного забезпечення захисту моральних благ людини, а саме: життя, здоров'я, честі, гідності, репутації та інших благ, які належать громадянам від народження та які в силу законодавству країни є невідчужуваними і непередаваними іншим чином.

У сучасній юриспруденції проблема відшкодування моральної шкоди є однією з найбільш дискусійних. Адже, новизна норм, що регулюють подібні відносини, суперечливість судової практики визначають вагомі прогалини в законах України і недоліки практики його застосування відносно критеріїв визначення розміру моральної шкоди та недосконалість її компенсації. Тому, вирішення аспектів цієї проблеми є надзвичайно важливим для дотримання конституційних прав громадян.

Нині позов про відшкодування моральної шкоди набуває все більшої популярності. Це свідчить про зростання правосвідомості, правової культури громадян - ще один крок до правової держави, у центрі уваги якої перебуває кожна окрема особа.

Конституція України, Цивільний кодекс України 2003 року, Кодекс законів про працю, Закон України «Про захист прав споживачів» від 12.05.1991 р., Закон України «Про інформацію» від 2 жовтня 1992 р., Закон України «Про телебачення і радіомовлення» від 21.12.1993 р., а також іншу нормативно-правові акти регулюють право на відшкодування моральної шкоди [3].

Відшкодування шкоди – один із найважливіших інститутів сучасної правової науки. У законодавстві України передбачено два види шкоди, що підлягає відшкодуванню – шкоду матеріальну і шкоду моральну.

Статті 23 Цивільного кодексу України визначає право особи на відшкодування моральної шкоди, завданої внаслідок порушення її прав.

Тож, моральна шкода полягає:

- 1) у фізичному болю та стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з каліцтвом або іншим ушкодженням здоров'я;
- 2) у душевних стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з протиправною поведінкою щодо неї самої, членів її сім'ї чи близьких родичів;
- 3) у душевних стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку із знищенням чи пошкодженням її майна;
- 4) у приниженні честі та гідності фізичної особи, а також ділової репутації фізичної або юридичної особи [1].

Дана дефініція визначає конкретні критерії, які повинні враховуватися судами при визначенні розміру компенсації за спричинену моральну шкоду. Не дивлячись на розширення складових, що спричиняють право вимоги на відшкодування моральної шкоди не спростило порядок визначення розміру такої компенсації.

Хоч законодавство і регламентує точний перелік підстав для відповідальності за заподіяну моральну шкоду, однак, на практиці розв'язання даного права пов'язані із загальним розумінням

моральної шкоди, як правового інституту і в існуючому підході судів до цього питання. В основному, суд ототожнює порядок доведення розміру матеріальної і моральної шкоди. Інколи суд взагалі просить позивача надати письмові докази завдання йому моральної шкоди та докази саме такого розміру її відшкодування [2].

Рекомендації ВСУ вимагають, щоб суд в рішенні сам обґрунтував якими критеріями він виміряв присуджений розмір відшкодування моральної шкоди – «При з'ясуванні питання щодо відшкодування моральної шкоди, суд повинен з'ясувати чим підтверджується факт заподіяння моральних страждань, або втрат немайнового характеру, за яких обставин вони заподіяні, в якій грошовій сумі позивач оцінює заподіяну йому шкоду та з чого він при цьому виходить» (Постанова Пленуму Верховного Суду України від 31.03.1995 р. № 4 «Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди»). Отже, рекомендації ВСУ прямо вказують на той факт, що застосування норм з відшкодування моральної шкоди пов'язане з використанням значної кількості оціночних понять, які окреслені законом з великим ступенем відносності, а визначальна роль в їх правильному розумінні та застосуванні відводиться суду [3].

Встановлення розміру моральної шкоди судом можливо лише при належному обґрунтуванні доказами своєї правової позиції стороною. Суди виходять з того факту, що відсутність будь-яких орієнтирів, якими б суд міг би визначати розмір компенсації за завдану моральну шкоду, судова практика в Україні пішла шляхом встановлення пропорційності між сумами заявленої матеріальної та моральної шкоди. Однак, такий підхід застосовується у тому випадку, коли в одному позові заявляються вимоги про стягнення як моральної, так і матеріальної шкоди [2].

Даний підхід не відповідає діючому законодавству, оскільки ч. 4 ст. 23 ЦК України визначає, що моральна шкода компенсується незалежно від матеріальної шкоди, що підлягає компенсації, і не пов'язана з розміром такої компенсації [1].

Бібліографічні посилання:

1. Цивільний кодекс України : закон України від 16.01.2003 № 435-IV // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 02.11.2019).
2. Визначення розміру моральної шкоди – методика Ерделевського очима неоднакової практики українських судів // Legal Shift efficient legal content. URL: <http://www.legalshift.com.ua/?p=74>
3. Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди: постанова Пленуму Верховного Суду України від 31.03.1995 р. № 4 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95> (дата звернення: 27.02.2009).

Полудень Карина Анатоліївна,
студентка другого року навчання (ОР «магістр»)
факультету історії та права
Центральноукраїнського державного
педагогічного університету імені В. Винниченка
Науковий керівник:

Поляруш Світлана Іванівна,
кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри державно-правових дисциплін та
адміністративного права Центральноукраїнського
державного педагогічного університету ім.
В.Винниченка

МІЖНАРОДНА ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ МЕДІАЦІЇ ДО ПРИВАТНО-ПРАВОВИХ СПОРІВ ТА УКРАЇНА

Оскільки конфлікти є невід'ємною частиною людської природи, до медіації в тій чи іншій формі люди звертаються уже багато віків. В сучасному африканському, китайському, японському